

Zur Sprache der Maué-Indianer

In: Journal de la Société des Américanistes. Tome 21 n°1, 1929. pp. 131-140.

Citer ce document / Cite this document :

Nimuendajú Curt. Zur Sprache der Maué-Indianer. In: Journal de la Société des Américanistes. Tome 21 n°1, 1929. pp. 131-140.

doi : 10.3406/jsa.1929.3662

http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/jsa_0037-9174_1929_num_21_1_3662

ZUR SPRACHE DER MAUÉ-INDIANER,

VON CURT NIMUENDAJÚ.

Die erste der beiden Wortlisten wurde von mir 1922 mit dem Maué-Indianer Antonio Ferreira Lima vom Rio Mauhé-Assú im Posto Indígena do Maicy (Madeiragebiet) aufgenommen. Die zweite nahm ich ein Jahr später mit verschiedenen Maué-Indianern während meines Aufenthaltes unter diesem Stamm am Rio Mariacuã auf.

- á tonischer Accent
ä kurzer Vokal
a langer Vokal
ã Nasal
q Guttural
ñ wie im deutschen « eng »
ë wie deutsches ä
e wie im deutschen « ehe »
o wie im deutschen « ohne »
ñ Zwischenlaut zwischen n und o
š deutsches sch; nur in Fremdwörtern aus der Lingua Geral.
(p) portugiesisches Fremdwort.

Zunge	<i>uhenkú, cênkú</i>	<i>uenkú</i>
Mund	<i>uyvé</i>	<i>uyvé</i>
Unterlippe	<i>uhembé</i>	<i>uhempé</i>
Zahn	<i>ubáñ</i>	<i>ubáñ</i>
Nase	<i>uyankwád</i>	<i>uyankwád</i>
Nasenloch	<i>uyankwaropí</i>	<i>uyankwaropí</i>
Auge	<i>ubehá</i>	<i>ubehá</i>
Ohr	<i>uyhapé</i>	<i>uyahapé</i>
Gehörgang	<i>uhavaraopí</i>	<i>uhavarekaí</i>
Kopf	<i>uyakidá</i>	<i>uyakáñ</i>
Stirn	<i>uhawatuá</i>	<i>uhawatúá</i>

Haar	<i>nyasáb</i>	<i>nyasáb</i>
Bart	<i>nyvesáb</i>	<i>nyvesáb</i>
Arm	<i>nyekesuíã</i>	<i>nyíké</i>
Unterarm	<i>nypoesuíã</i>	
Ellenbogen	<i>nypoꝛiakáñã</i>	<i>nypoꝛiampad</i>
Hand	<i>nyꝛó</i>	<i>nyꝛó, nyꝛáa</i>
Handrücken	<i>nyꝛoogꝛé</i>	<i>nyꝛoogꝛé</i>
Handfläche	<i>nyꝛaapꝛiáwa</i>	<i>nyꝛoapꝛiáwa</i>
Finger	<i>nyꝛúã</i>	<i>nyꝛúã, nyꝛúã</i>
Fingernagel	<i>nyꝛuyhampé</i>	<i>nyꝛuyhampé</i>
Oberschenkel	<i>nyꝛúꝛú</i>	<i>nyꝛúꝛú</i>
Unterschenkel	<i>nykañoktú</i>	<i>nykañsúya</i>
Knie	<i>nyꝛiakáñã</i>	
Fuss	<i>nyꝛí</i>	<i>nyꝛíara</i>
Fussnagel	<i>nyꝛíhampé</i>	<i>nyꝛíẽbba</i>
Genick	<i>ubundjib</i>	
Brust	<i>nyꝛotíã</i>	<i>nyꝛotíã</i>
weibl. Brust	<i>mí</i>	<i>nyꝛotíã</i>
Rücken	<i>nyapé</i>	<i>nyogꝛé</i>
Bauch	<i>ubunbja</i>	<i>ubunbja</i>
Penis	<i>ubaá, saá (=sein P.)</i>	
Vulva	<i>sia</i>	
Haut	<i>nyꝛé</i>	<i>nyꝛé</i>
Knochen	<i>nykañ</i>	
Fleisch	<i>ipũí</i>	
Blut	<i>ubú, ẽsú (= dein F.)</i>	
Urin	<i>sí</i>	<i>ubj</i>
Wasser	<i>ĩĩ</i>	<i>ĩĩ</i>
Fluss	<i>ĩ wató</i>	
Rio Amazonas		<i>Okára</i>
Rio Tapajoz		<i>Tapayó</i>
Rio Mariacuã		<i>Mariakũã</i>
Feuer	<i>aria</i>	<i>ariã</i>
Brennholz	<i>aria</i>	<i>ariã</i>
Rauch	<i>ĩbí</i>	<i>ĩbí</i>
Kohle	<i>aria sapũũ</i>	<i>aria sapũũ</i>
Himmel	<i>atipj</i>	<i>atipj</i>
Regen	<i>iamãñ</i>	<i>iamãñ</i>
Wind	<i>ĩwõtú</i>	<i>wasẽrõ</i>
Donner	<i>burúe</i>	<i>trouão (P.)</i>

Blitz	<i>pirige</i>	<i>mërëmëremë</i>
Regenbogen	<i>wë ìb</i>	<i>wë ìb</i>
Sonne	<i>aád</i>	<i>aád</i>
Mond	<i>watì</i>	<i>wātì</i>
Mondfinsternis	<i>wati hūé</i>	
Stern	<i>waikirú</i>	
Morgenstern	<i>wakiru wató</i>	
Siebengestirn	<i>mopiy</i>	<i>mopiy</i>
Milchstrasse	<i>iwaipoáb</i>	<i>iwaipoáb</i>
Tag	<i>ibodog</i>	<i>enduë äd</i>
Nacht	<i>wātém</i>	<i>wātém</i>
Winter	<i>iamân mod</i>	<i>iamân mod</i>
Sommer	<i>aád piád</i>	<i>aád piád</i>
Erde	<i>iy</i>	<i>iy</i>
Sand	<i>iykíd</i>	<i>iykíd</i>
Stein	<i>nø</i>	
Berg	<i>iytióg</i>	<i>iytióg</i>
Haus	<i>netab</i>	
Dach		<i>og</i>
kleine Hütte		<i>og piáy</i>
Weg	<i>moáb</i>	
Hängematte	<i>ini</i>	<i>ini</i>
Tontopf	<i>iykanyanaã</i>	<i>uãá</i>
Bank	<i>banco (p.)</i>	
Stuhl		<i>apikáb</i>
Axt	<i>iwiháb</i>	<i>iwiháb</i>
Messer	<i>kisë</i>	<i>kisë</i>
Boot	<i>jará</i>	<i>kanã</i>
Ruder	<i>apokuitáb</i>	<i>apokuitá</i>
Bogen	<i>moriwád</i>	<i>moriwád</i>
Pfeil	<i>morid</i>	<i>morid</i>
Angel	<i>piná</i>	<i>piná</i>
Tragkorb	<i>panakú</i>	<i>kurivú</i>
Matte	<i>tupé</i>	<i>tupé</i>
Sieb	<i>panané</i>	<i>panané</i>
Pressschlauch	<i>mohoró</i>	<i>mohoró</i>
Reibbrett	<i>iwesë</i>	<i>iwesë</i>
Faden	<i>anihapó</i>	<i>anihapó</i>
Spindel	<i>penéma</i>	<i>penéma</i>
Tuch	<i>sogpé</i>	<i>sogpé</i>

meine Wäsche	<i>ubesogpě</i>	<i>ubesogpě</i>
Kürbisschale	<i>kúya</i>	<i>kúya</i>
Kürbisflasche	<i>kúirud</i>	
Streichholz	<i>aria vīd</i>	<i>aria hīd</i>
Mandiocamehl, F. d'agua	<i>uí</i>	<i>uí sēsē</i>
» F. secca		<i>man garáĩ</i>
Mandiocafladen	<i>man</i>	
Tapioka	<i>maniáĩ</i>	<i>maniáĩ kērēĩ</i>
Kaschiri	<i>kaširi</i>	<i>mahĩ</i>
Schnaps		<i>kāwĩ</i>
Feuerfächer	<i>mēmbĩ</i>	
Flöte		<i>kariwá</i>
Mann	<i>ibainyá</i>	<i>ibainyá in</i> (= die Männer)
Frau	<i>onyanyá</i>	<i>onyanyá in</i> (= Weibervolk)
mein Gatte	<i>ubeaytó</i>	<i>ubeaytó</i>
meine Gattin	<i>uyvarĩ</i>	<i>uyvarĩ *</i>
mein Sohn ♂	<i>ubarú</i>	<i>ubekurum-ĩ</i>
» ♀	<i>uymenbĩd</i>	<i>mimi bin</i>
meine Tochter ♂	<i>pihín</i>	<i>uhakiéd</i>
» ♀	<i>uymembĩd</i>	<i>pinhín</i>
mein älterer Bruder	<i>ubeikeéd</i>	<i>ubeikéd</i>
	<i>uykiwíd</i>	<i>uykiwíd</i>
mein jüngerer Bruder ♂	<i>ubeikenbĩd</i>	<i>ubeiwíd</i>
» ♀	<i>uykiwid hid</i>	<i>uykiwíd bin</i>
meine Schwester ♀		<i>nykipĩĩd</i>
meine ältere Schw. ♂	<i>uben'íd</i>	<i>ubein'íd</i>
meine jüngere Schw. ♂		<i>pinhín</i>
mein Grossvater		<i>asēĩ</i>
meine Grossmutter		<i>arĩ</i>
mein Vater	<i>pápay</i>	
sein Vater	<i>iwód</i>	<i>iwód</i>
meine Mutter	<i>mamáĩ</i>	
deine Mutter	<i>ētĩ</i>	
seine Mutter		<i>itĩ</i>
mein mütterl. Oheim	<i>hamú</i>	<i>hamú</i>
meine Tante	<i>titia (p.)</i>	<i>itĩwíd</i>
mein Schwiegervater	<i>hamumbód</i>	<i>hamumbód</i>
meine Schwiegermutter	<i>ubakidopód</i>	<i>ubakidú</i>

Greis	<i>nyā</i>	<i>ahayvória, aséi</i>
Greisin	<i>nyā</i>	<i>hari</i>
Häuptling	<i>tušáu</i>	<i>morekwad</i>
Christ	<i>kristāo (p.)</i>	<i>ahiāpóduria, karaiwá</i>
Neger	<i>tapáy</i>	<i>tapanyúna</i>
wilder Indianer	<i>paritín</i>	<i>paritín</i>
Leute	<i>mīd</i>	<i>mīd in</i>
Indianersprache		<i>tapíiya ria</i>
Leiche	<i>ikurorokád</i>	<i>moé</i>
Totenseele	<i>abián</i>	<i>hebō</i>
Schatten	<i>uypadū</i>	<i>ipaáū</i>
Name	<i>uhéd</i>	
Krankheit	<i>ahú</i>	<i>iabú</i>
Heilmittel	<i>mohán</i>	
Zauberer	<i>payni</i>	<i>páyni</i>
Zigarre	<i>suhú</i>	
Haut	<i>ipé</i>	<i>ipé</i>
Schweif	<i>uaypó</i>	<i>huaypó</i>
Affe	<i>hanuān</i>	<i>hanuān</i>
Brüllaffe	<i>awíkí</i>	<i>awíkí</i>
Yaguar	<i>awíato tin</i>	<i>awíato tin</i>
Puma	<i>awíato hub</i>	<i>awíato hub</i>
Hund	<i>awaré</i>	<i>awaré</i>
Reh	<i>ití</i>	
grosses Wildschwein	<i>hamau wató</i>	<i>hamaud wató</i>
kleines Wildschwein	<i>hamau hīti</i>	<i>hamaud sin</i>
Tapir	<i>wē wató</i>	
Capivára	<i>kapivára</i>	<i>wērē</i>
Paca	<i>páí</i>	<i>páí</i>
Aguti	<i>akuri</i>	<i>akuri</i>
Fledermaus	<i>haki</i>	<i>haki</i>
grosser Ameisenbär	<i>himpá</i>	<i>huna wató</i>
kleiner Ameisenbär	<i>ariukeré wēbibid</i>	<i>amanuai</i>
grosses Faultier	<i>ariukeré wató</i>	<i>ariukeré</i>
Gürteltier	<i>sahú</i>	<i>sahú</i>
Vogel	<i>weítá</i>	
Flügel	<i>ipepó</i>	<i>ipeposáb</i>
Ei	<i>hupíá</i>	<i>hupíá</i>

Feder	<i>hab</i>	<i>hab</i>
Falke	<i>hĩwi</i>	<i>hĩwi</i>
Harppe	<i>hĩwi wató</i>	<i>hĩwi wató</i>
Aasgeier	<i>uruvú</i>	<i>urupú</i>
Koenigsgeier	<i>uruvu yin</i>	<i>uruvu apõrĩ</i>
roter Arára	<i>hanõn</i>	<i>hanõn</i>
gelber Arára	<i>karú</i>	<i>karú</i>
Papagai	<i>ahĩd</i>	
kleiner Papagai		<i>hĩi</i>
Mutum fava	<i>viavú</i>	
Mutum pinima	<i>mĩũãã</i>	
Jacú	<i>mĩohõni</i>	<i>mĩyũmbõd</i>
Huhn	<i>waypaká</i>	<i>waypaká</i>
Wildente	<i>ĩpeg</i>	
Schlange	<i>mõi</i>	<i>mõi</i>
Sucurijú	<i>sukuriyú</i>	<i>sukuriyú</i>
Giboya	<i>moi ató</i>	<i>moĩgawaĩb</i>
Jararaca	<i>moi põrõ</i>	<i>moi põrõ</i>
Krokodil	<i>yakaré</i>	<i>wasó</i>
Tejú	<i>anehú</i>	<i>anehú</i>
grosse Flussschildkrõte	<i>wawori wató</i>	<i>amĩd</i>
Landschildkrõte	<i>waworĩ</i>	<i>waworĩ</i>
Fisch	<i>pirá</i>	
Piranha	<i>piránya</i>	
Stechrochen	<i>arraia (p.)</i>	<i>yawewĩra</i>
Sorubim	<i>surubĩ</i>	<i>surupĩ</i>
Sarapó	<i>urewó</i>	
Yatauarána	<i>pirayĩ</i>	<i>piranyĩn</i>
Floh	<i>inyũ</i>	<i>nyĩn</i>
Laus	<i>nĩb</i>	<i>nĩb</i>
Stechmücke	<i>karapaná</i>	<i>wantĩũ</i>
Pium	<i>upĩũ</i>	<i>upĩũ</i>
Biene	<i>awĩá</i>	
Honig		<i>ẽwĩd</i>
Wespe	<i>nab</i>	<i>nab</i>
Spinne	<i>kĩá</i>	<i>kĩá</i>
Schmetterling	<i>morepẽy</i>	<i>morepẽy</i>
Ameise	<i>sarĩ</i>	<i>sarĩ</i>

Termite	<i>nupíá</i>	<i>nupíá</i>
Tausendfuss	<i>mukúá</i>	<i>mukúá</i>
Regenwurm	<i>tsivúí</i>	<i>sivuí</i>
Baum	<i>aria íb</i>	<i>aria íb</i>
Wald	<i>naapí</i>	<i>ianámto</i>
Blatt	<i>ibób</i>	<i>upíb</i>
Blüte	<i>ipohíd</i>	
Frucht		<i>iapííb</i>
grüne Frucht	<i>ia kíá</i>	<i>íívá</i>
reife Frucht	<i>ia tã</i>	<i>ia tañ</i>
Castanheira	<i>weinyà íb</i>	<i>wēinyá</i>
Wurzel	<i>aria íb sapó, hapo</i>	
Rinde	<i>íipé</i>	<i>aria ípé</i>
Assahy	<i>wasatí</i>	
Bacaba	<i>hawuhúí</i>	<i>hawíhúí</i>
Pfeilrohr	<i>uwá</i>	<i>ywá</i>
Bambú	<i>kariwá</i>	<i>kariwá</i>
Timbó	<i>ukú</i>	<i>ykú</i>
Mais	<i>awatí</i>	<i>awatí</i>
Batate	<i>wriurú</i>	
Cará	<i>awaiá</i>	
Mandioka	<i>maniög</i>	
süsse Mandioka		<i>manséi</i>
Bohnen	<i>kumaná</i>	
Baumwolle	<i>amokiusuab</i>	<i>amongísyáb</i>
Pfeffer	<i>mosé</i>	<i>mosé</i>
Urucú	<i>wakáb</i>	<i>wakáb</i>
Tabak	<i>subú</i>	<i>sybú</i>
eins		<i>wētub</i>
zwei		<i>tí píá</i>
drei		<i>maeím</i>
vier		<i>tí pívévöá</i>
fünf		<i>wētub kaviad, moránya</i>
sechs		<i>kokáviad maitíá</i>
sieben		<i>moháhab</i>
acht		<i>mopíasöd</i>
neun		<i>maewariwí átupiad</i>
zehn		<i>mdewariwí</i>
viel		<i>ipóiti</i>

weiss	<i>ikidsín</i>	
schwarz	<i>hūn</i>	
dunkel	<i>īpīrīb</i>	
rot	<i>ihūb</i>	
gelb	<i>ikāī</i>	
blau	<i>ihīrīīb</i>	
kalt	<i>naág</i>	<i>naág</i>
warm	<i>hakūb</i>	<i>hakūb</i>
gross	<i>īwató</i>	<i>īwató</i>
hoch	<i>uwaytí</i>	<i>uwaytí (= dort oben)</i>
klein	<i>kurīn</i>	
niedrig	<i>īypīv</i>	<i>īypīv</i>
gut	<i>waku</i>	<i>wāku</i>
taugt nichts	<i>enākui</i>	<i>inbewākui</i>
hübsch	<i>ikahu</i>	<i>ikāhu</i>
hässlich	<i>īpoytīy</i>	<i>īrikahu sēsē</i>
wenig	<i>tīypī</i>	<i>kurīn</i>
viel	<i>tīypīiv</i>	<i>ībóiti bóiti</i>
dick	<i>ikīd</i>	<i>ikābi</i>
mager	<i>ikañmōdē</i>	<i>ikañmōdi</i>
alt	<i>īpōdē</i>	
jung	<i>īpakūb</i>	<i>īpakūbtē</i>
nass	<i>īapūg</i>	<i>īapūg</i>
trocken	<i>īnān</i>	<i>īnān</i>
krank	<i>īahū</i>	<i>īahū</i>
tot	<i>īkurorokād</i>	
gestern	<i>ñaadpó</i>	<i>ñaadpó</i>
morgen	<i>moñkité</i>	<i>moñkité</i>
heute	<i>koytūy</i>	<i>mēsū</i>
jetzt	<i>mēsūi</i>	<i>koytūi</i>
hier	<i>meyūmpe</i>	<i>meyū</i>
dort	<i>meyēmpe</i>	<i>kuq̄pē</i>
nahe	<i>īd̄p̄iai</i>	<i>īd̄p̄iai</i>
fern	<i>p̄iá</i>	<i>p̄iā poite</i>
rechts	<i>uypo sesé</i>	<i>hampīgpaepó</i>
links	<i>morān</i>	<i>eporān</i>
ja	<i>āré</i>	<i>hēē</i>

nein	<i>irāni</i>	<i>īd, irān</i>
auf dem Stein	<i>no tolé</i>	<i>no tolé</i>
in der Kiste	<i>caixão me</i>	<i>caixão me</i>
unter dem Stein	<i>no opiyé</i>	
geh nach Hause!	<i>mutoro netáb kapé</i>	
schneide mit dem Messer!	<i>etitegtó kísé wo</i>	
in dem Haus	<i>netá we</i>	<i>netá we</i>
in dem Boot	<i>idra pe</i>	<i>idra pe</i>
ich	<i>uitó</i>	<i>uitó</i>
du	<i>en</i>	
er	<i>menyewad</i>	<i>mit</i>
wir	<i>aitó</i>	<i>aitó</i>
ihr	<i>eipé</i>	
sie	<i>menyewad</i>	<i>mit</i>
wir sind Indianer		<i>aitó tapijya</i>
wir sind Menschen		<i>mīd in aitó</i>
ist mein	<i>uywad</i>	<i>uyād</i>
st dein	<i>ēwad</i>	
ist sein	<i>iwad</i>	<i>rwad</i>
ist unser	<i>aiwad</i>	<i>aiwad</i>
ist euer	<i>eiwad</i>	<i>eiwad</i>
ist ihr	<i>iwad</i>	
für mich	<i>uywanó</i>	
für dich	<i>ēwanó</i>	
dieser	<i>menyewad</i>	<i>minyewad (= jenes)</i>
jener	<i>menyé</i>	
ich esse	<i>arenúg</i>	
ich habe schon gegessen	<i>arenúg taankli</i>	
iss!	<i>erenúg to</i>	
iss nicht!	<i>eretunteió</i>	
lasst uns essen!	<i>beno atenug</i>	
essen	<i>mit</i>	
Esser	<i>ienugpoytihad</i>	
ich habe einen Tapir ge-		
tötet	<i>atiauká wé wato</i>	
töte ihn!	<i>etiauká ro</i>	
töte ihn nicht!	<i>eretiauká teyó</i>	
Ort des Tötens	<i>atiaukabáb</i>	
Töter	<i>iaukabád</i>	

komm !	<i>eriód</i>
komm nicht !	<i>eterioreyó</i>
er ist schon gekommen	<i>turankwé</i>
ich mache dass er isst	<i>atomainug arú</i>
schneide !	<i>etítegto</i>
geh !	<i>mutó</i>
lasst uns gehen !	<i>toyró</i>
ich schlafe	<i>areked</i>
er schläft	<i>tokere</i>
er schläft nicht	<i>itoked i</i>
schlafe !	<i>erekéro</i>
schlafe nicht !	<i>iderekéreyo</i>
ich mache dass er schläft	<i>aatomoked arú</i>
Schlafplatz	<i>eniandáb</i>
ich sitze	<i>ara apig té</i>
setze dich !	<i>erapig</i>
rudere !	<i>ereapukuy ró</i>
Ruderer	<i>veapukuybád</i>
gieb mir !	<i>eterúd</i>
ich gebe dier	<i>atumarú èpe</i>
bring Wasser !	<i>eberúd ij</i>
er bringt	<i>toderud arú</i>
gieb him	<i>etúm no</i>
er ist gestorben	

ikuró, ikuroro an